

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒARTY МИНИСТРЛІГІНІҢ
«БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ» РММ

«NEGESH INTERNATIONAL» МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫҢ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ КЕШЕНІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІ ІС БАСҚАРМАСЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ
ОРТАЛЫҒЫНЫҢ «ҚАРЛЫҒАШ» БАЛАБАҚШАСЫ» РММ

«ABADAN» БАЛАБАҚШАСЫ ЖӘНЕ ОТБАСЫЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

ЦИФРЛЫҚ ҚОҒАМ ЖАҒДАЙЫНДА МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУІН ДАМУЫ ПРОЦЕСІНДЕ ДАҒДЫЛАРДЫ КІРІКТІРУ: МӘСЕЛЕЛЕР, ШЕШІМДЕР ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ

*Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары
13 маусым 2025 жыл*

ИНТЕГРАЦИЯ НАВЫКОВ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОГО ОБЩЕСТВА: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

*Материалы международной научно-практической конференции
13 июня 2025 года*

Астана, 2025

Редакция құрамы:

Жиенбаева Сайра Нагашибаевна – п.ғ.д., профессор, Педагогика кафедрасы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Жумабекова Фатима Ниязбековна - п.ғ.к., профессор, Педагогика кафедрасы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Сағалиева Жанар Каукербековна– п.ғ.к., доцент, ҚР оқу-ағарту министрлігі Балаларды ерте дамыту институты, ғылыми қызметкер

Адамова Манара Елекенқызы – п.ғ.м., ҚР Оқу –ағарту министрлігі, Мектепке дейінгі білім беру департаментінің басшысы

Ерманова Мария Наятқызы – п.ғ.м., ҚР оқу-ағарту министрлігі Балаларды ерте дамыту институтының директоры

Тезекова Орынтай – Педагогика және психология білім беру бағдарламасының 3-курс Phd докторанты, Педагогика кафедрасы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

УДК 373.2
ББК 74.100
Ц42

«Цифрлық қоғам жағдайында мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамыту процесінде дағдыларды кіріктіру: мәселелер, шешімдер және келешегі» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинақтары»: - Астана, «Бика» баспасы, 2025.- 516 б.

ISBN 978-601-7075-63-7

«Цифрлық қоғам жағдайында мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамыту процесінде дағдыларды кіріктіру: мәселелер, шешімдер және келешегі» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының жинағында (AP19677736 «Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытудың ғылыми-педагогикалық негіздері»" гранттық қаржыландыру ғылыми жобасын іске асыру аясында) мектепке дейінгі балалардың сөйлеуін дамытудың өзекті мәселелері бойынша ғалымдардың, магистранттар, докторанттар, жас ғалымдар, практиктердің ғылыми және практикалық тәжірибелеріне байланысты мақалалары жинақталған.

© «Бика» баспасы Астана, 2025

Қорытындылай келе, мультимедиялық құралдар мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамытуда маңызды рөл атқарады. Олар тілдік дағдыларды тиімді қалыптастырып, оқу үдерісін көрнекі әрі интерактивті етеді. Бұл технологиялар баланың ойлау, есте сақтау және назарын кешенді түрде дамытады. Болашақта мультимедиялық құралдарды білім беру үдерісіне одан әрі енгізу, педагогтардың кәсіби деңгейін арттыру және ата-аналармен ынтымақтастықты нығайту маңызды. Сонымен қатар, құралдардың мазмұнын жас ерекшеліктеріне сәйкес жаңарту қажет. Осылайша, мультимедиялық технологиялар мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда тиімді құрал болып табылады.

Пайданылған әдебиеттер тізімі

1. Сабыров Д. Оқу - тәрбие үдерісінде білім беруді ақпараттандыруды қолдану. - Алматы: Мектеп, 2016. - 110 б.
2. Аркин Е.А. Ребенок в дошкольные годы.- М.,1968.- 145 С.
3. М.И.Дедюкина, А.В.Платонова.Теория и методика развития речи детей дошкольного возраста [Электронный ресурс]: учебное пособие /авт. – сост. Электрон.текст.дан.-Киров: Изд-во МЦИТО,2019.
4. Тинчурина, М. К. Мультимедийные презентации как форма работы в дошкольной образовательной организации / М. К. Тинчурина. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2016. — № 7.6 (111.6). — С. 271.
5. Кротова Татьяна Викторовна, Дмитриев Юрий Александрович, Калинина Татьяна Валерьевна Мультимедийные технологии в современном дошкольном образовании // Сборник материалов Ежегодной международной научно-практической конференции «Воспитание и обучение детей младшего возраста». 2016.- С. 689–690.
6. С.Н.Петрина, Е А. Заева-бурдонская Образовательный аспект мультимедийного дизайна в детском информационно-развивающем центре // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. 2019. №1-1. — С. 230.
7. Кучай Александр Владимирович. Интеграция мультимедийных технологий в процесс обучения // КНЖ. 2013. №4. — С. 62.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ДАМУДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Жиенбаева Сайра Нагашибаевна

п.ғ.д, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Saira1962@mail.ru

Сайлауова Сандугаш Сайлауовна

п.ғ.к, доцент, ms.2110@bk.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Байтуған Гүлназым

«Мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеу» БББ-ның 4 курс студенті. Л.Н.Гумилев

атындағы Еуразия ұлттық университеті,

nazrubyane@mail.ru

Астана, Қазақстан

Қазіргі заманғы цифрлық технологиялар білім беру саласында үлкен рөл атқарады. Әсіресе, мектепке дейінгі білім беруде инновациялық әдістерді қолдану арқылы балалардың сөйлеу тілін дамыту маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Цифрлық технологияларды тиімді пайдалану – баланың сөздік қорын кеңейтуге, сөйлеу дағдыларын жетілдіруге және танымдық қабілеттерін дамытуға оң ықпал етеді. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында (өзгерістер мен толықтырулар енгізілген нұсқасына сәйкес) мектепке дейінгі білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді енгізу және сапалы білім беру ортасын қалыптастыру басты міндеттердің бірі ретінде көрсетілген. Бұл заңның 43-бабында мектепке дейінгі ұйымдардың оқу

бағдарламалары заманауи технологияларды қолдану арқылы балалардың танымдық және сөйлеу қабілеттерін дамытуға бағытталуы тиіс екені атап өтіледі.[1]

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты (МЖМБС) мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда қолданылатын әдістердің бала жасына сәйкес, тиімді және дамытушы сипатта болуы керектігін талап етеді [2]. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде цифрлық технологияларды қолдануды қолдайды, бұл 3D мәппингті қолдануға заңды негіз береді.[4]

Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2024 жылғы 2 қыркүйектегі халыққа Жолдауында Қазақстан жасанды интеллект кеңінен қолданылатын және цифрлық технологиялар дамытын елге айналуы тиіс екенін атап өтті. Президенттің айтуынша, жасанды интеллект технологияларын электрондық үкімет платформасына белсенді енгізу қажет, бұл цифрландыру саласында қол жеткізілген нәтижелерді күшейтуге ықпал етеді.[5]

Цифрлық технологиялар қазіргі таңда әлемнің барлық елдерінде білім беру жүйесіне кеңінен енгізілуде. Қазақстанда да бұл үрдіс қарқынды түрде дамып келеді. Интерактивті тақталар, мультимедиялық бағдарламалар, мобильді қосымшалар, виртуалды және толықтырылған шындық технологиялары – мұның барлығы балалардың сөйлеу қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. Тіл – адамның қарым-қатынас құралы ғана емес, ойлау мен дүниетанымның негізгі көрсеткіші. Сондықтан баланың сөйлеу дағдыларын ерте жастан қалыптастыру маңызды.

Шетелдік және отандық ғалымдардың зерттеулеріне сүйенсек, интерактивті технологияларды дұрыс пайдалану баланың сөздік қорын байытып қана қоймай, сөйлеу мәдениетін қалыптастырып, тілдік белсенділігін арттырады. Бұл мақалада цифрлық технологиялардың бала тілін дамытудағы рөлі, олардың тиімділігіне қатысты шетелдік тәжірибелер және белгілі ғалымдардың көзқарастары қарастырылады.). Bremer, D Солтүстік Американың балалар мен жасөспірімдер психиатриялық клиникаларында жүргізген зерттеуінде интернет және балалар: артықшылықтары мен кемшіліктері.н көрсеткен[6] Arsenic, B., Perper, A., and Gabor, D зерттеулерінде «Компьютерлік және мобильді қосымшалар арқылы мектепке дейінгі жастағы дағдыларды дамытудың жолдарын және қажеттілігін көрсетті.[7]

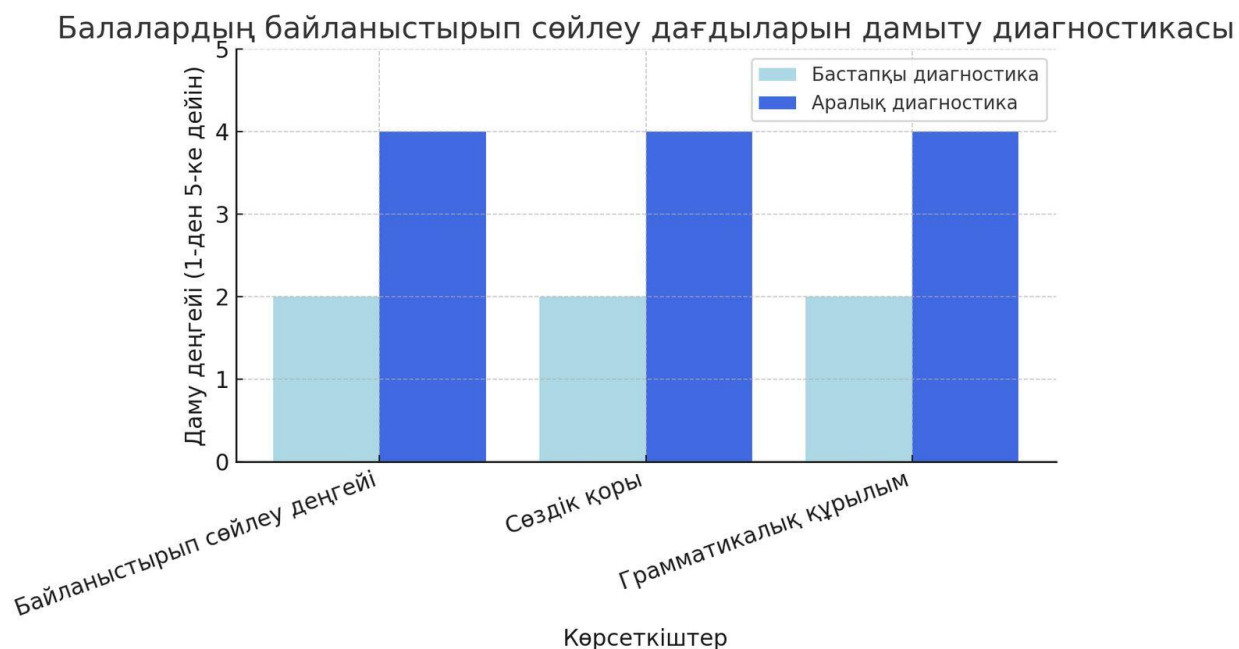
И.Д. Емельянова И.Д. көптеген фактілерді келтіре келе, іске асырылып жатқан цифрлық көздер бағдарламасының білім беру салаларын білім беруде интеграциялау кезінде педагогикалық процестің нәтижелілігін арттыруды растайды дейді.[8]

Қазақстанда мектепке дейінгі білім беру ұйымдары бұл мүмкіндіктерді тиімді пайдаланып, балалардың сөйлеу тілін дамыту үшін цифрлық технологияларды кеңінен енгізуі тиіс. Келешекте жасанды интеллект пен виртуалды шынайылық технологиялары сөйлеу тілін дамыту үдерісін жаңа деңгейге көтереді. Балаларға арналған интеллектуалды роботтар, онлайн логопедиялық қызметтер және мультимедиялық оқыту құралдары сөйлеу дағдыларын жетілдіруді жеңілдетеді.

Мектепке дейінгі білім беруде тәрбиешілер өз жұмысын жеңілдету және балалардың оқу тиімділігін арттыру үшін AIED технологияларын пайдалануды зерттеуге тырысты. Мысалы, Jin (2019) төрт мысалда ЖИ Қосымшаларының әлеуетін зерттеді: балаларды ЖИ-мен бағалау, ЖИ-мен оқыту жүйесі, ЖИ-мен білім беру роботы және ЖИ-мен виртуалды шындықты оқыту, сондай-ақ ЖИ-ді отбасылық білім беру мен ата-аналардың білімін кеңейтуде қолдануды ұсынды. C. Liang (2020) балаларға тіл үйренуді және визуализацияны үйренуді жақсарту үшін чатботтармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік беретін диалог жүйесімен өзара әрекеттеседі[9]. ҰҒА (2020) жасанды интеллект арқылы балаларды бірлескен ортада оқуға ынталандыру және балалардың оқуға деген қызығушылығын арттыру үшін жасанды интеллектке негізделген оқыту жүйесін қолданды. Бұл зерттеулер балабақша деңгейінде AIED технологиясын қолданудың тиімділігін көрсету үшін жеткілікті дәлелдер береді. Ол үшін цифрлық сауаттылық қажет. Yang пікірінше, кішкентай балалардың ЖИ-ны үйренуінің бірнеше себептерін атап өтті: (1) ЖИ-дің негізгі құзыреттіліктерін білу және түсіну және ЖИ қосымшаларын қолдану барлық азаматтар үшін қазіргі цифрлық әлемде ЖИ-де сауатты болу үшін маңызды (Ng et al., 2021a, b); (2) Балалар мақсатты басшылықпен ЖИ-ны түсінуі, қолдануы және бағалауы керек ((Williams., 2019a);[10] (3) балалар жасанды интеллекттің негізгі функцияларын түсінуі керек, әсіресе олардың күнделікті

тәжірибесінде жақсы жобаланған жасанды интеллект ойыншықтары пайда болған кезде (Kewalramani et al., 2021).). Su and Yang (2022) сонымен қатар балаларды тұжырымдамалармен және PopBots және Zhorai сияқты AI оқыту құралдарымен таныстырған ECE зерттеулерінде де анықтады [11]. Сонымен қатар, балаларды цифрлық дағдылармен және ойлаумен қаруландыру өте маңызды. Қазіргі заманда білім беру саласында жаңа технологияларды пайдалану кеңінен таралуда. Соның ішінде 3D мэппинг әдісі мектепке дейінгі мекемелерде оқыту үдерісін тиімді әрі қызықты етіп ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл технология көрнекілік пен интерактивтілікті қамтамасыз етіп, балалардың сөйлеу дағдысын дамытуға оң әсер етеді [12]. *Соның ішінде 3D мэппинг технологиясының мектепке дейінгі білім берудегі рөлі зор.*

3D мэппинг – бұл арнайы проекциялау әдісі, ол жазық немесе көлемді бетке цифрлық кескіндерді түсіруге мүмкіндік береді. Нәтижесінде статикалық объектілер тірі сияқты көрініп, қозғалысқа келеді. Бұл технология арқылы анимациялық эффекттер жасап, түрлі көріністерді шынайы етіп көрсетуге болады. Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беруде 3D мэппинг технологиясын қолдану заман талабына сай шешімдердің бірі болып табылады. Бұл әдіс балалардың оқу үдерісіне деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың сөйлеу, ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытады. Осылайша, 3D мэппинг балабақшаларда инновациялық оқыту құралы ретінде маңызды рөл атқарады [13]. 3D мэппинг мектепке дейінгі білім беру саласында келесі бағыттарда қолданылады: Ертегілер мен әңгімелерді визуализациялау; балаларға белгілі бір ертегінің көріністерін көрсету арқылы олардың қызығушылығын арттыру; Кейіпкерлердің дауыстарын келтіру арқылы сөйлеу қабілеттерін дамыту; қоршаған ортамен таныстыру; сөздік қорды кеңейту және сөйлеу белсенділігін арттыру; балаларға жаңа сөздер мен ұғымдарды үйрету үшін анимациялық көріністер қолдану. Диалогтарға қатысуға және оқиғаларды баяндауға ынталандыру; қимыл-қозғалыс белсенділігімен үйлестіру. 3D мэппингтің сөйлеу тіліне мынандай әсері: балалар жаңа сөздерді тез меңгереді; әңгімелеу дағдылары жетіледі; диалог жүргізу қабілеті артады; - эмоциялық және вербалды өзара әрекет күшейеді.[14].

3D мэппинг технологиясын тәжірибе жүзінде іске асыру. Ересек топтағы балалардың байланыстырып сөйлеу дағдысын дамытуға арналған 3D мэппинг технологиясын пайдалану бойынша “Ғажайып орманға саяхат” тақырыбында ұйымдастырылған іс-әрекет және дидактикалық ойындардың жиынтығы өткізілді. Аталған педагогикалық жұмыстардың нәтижесінде балалардың сөйлеуінде өзгерістер болғанын байқадық. Оны төмендегі суреттен көре аласыздар.

Диагностикалау нәтижелерін салыстыра отырып, 3D мэппинг технологиясын қолдану балалардың байланыстырып сөйлеу дағдыларын жақсартуға көмектескенін байқауға болады: Балалар толық сөйлемдер құрастыра бастады.

Сөздік қоры кеңейіп, жаңа сөздер қосылды. Сөйлемдердің грамматикалық құрылымы дұрысталды. Әңгімелеу дағдылары жақсарып, оқиға желісін реттілікпен баяндау қабілеттері дамыды. Бұл тәсіл балаларға қызықты әрі тиімді болатынын көрсетті. 3D мэппинг технологиясын қолдану арқылы балалардың сөйлеу белсенділігі артады, көрнекілік арқылы есте сақтау қабілеті күшейеді. Диагностикалық салыстыру нәтижесінде олардың байланыстырып сөйлеу дағдылары жақсарғанын байқауға болады.

Қорыта айтқанда, цифрлық технологиялар мен инновациялық әдістерді білім беру үдерісіне енгізу – болашаққа жасалған маңызды қадам. Цифрландыру сөйлеу тілін дамытудың тиімділігін арттырып, балалардың ойлау қабілетін, қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіруге көмектеседі. Осы бағыттағы зерттеулер мен жаңашылдықтар жалғаса берсе, болашақ ұрпақ үшін білім алу үрдісі әлдеқайда жеңіл әрі қолжетімді болатыны сөзсіз. Сондықтан цифрландыруды тек технологиялық даму құралы ретінде ғана емес, сапалы білім беруге, тілдік дағдыларды жетілдіруге және әр баланың әлеуетін толық ашуға мүмкіндік беретін маңызды фактор ретінде қарастыру қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 2007 жылғы 27 шілде (өзгерістер мен толықтырулар енгізілген нұсқасы). Қол жеткізу мүмкіндігі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
2. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты (МЖМБС). (2022 ж.). ҚР Білім және ғылым министрлігі. Қол жеткізу мүмкіндігі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200027523>
3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» үлгілік оқу бағдарламасы. – Астана: ҚР Оқу-ағарту министрлігі, 2022. Қол жеткізу мүмкіндігі: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu?lang=kk>
4. Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: ҚР ЦДИАӨМ, 2017. Қол жеткізу мүмкіндігі: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mdai/documents/details/38692?lang=kk>
5. Тоқаев Қ.К. «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» Қазақстан халқына Жолдауы, 2 қыркүйек 2024 ж.
6. Білім берудегі трендтер = Тренды в образовании: Респ.ғыл-әдіс.конф.жинағы. = Сб.респ.науч-метод.конф. – Орал: М.Өтемісов атындағы БҚУ РБО, 2024. – 406 б., 2 том.
7. Bremer, D The Internet and children: advantages and disadvantages. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 14, 405-428. DOI: 10.1016/j.chc.2005.02.003
8. Arsenic, B., Pepper, A., and Gabor, D. (2019). Developing skills in preschool age through computer and mobile applications. Journal of Applied Multimedia 13(4), 97-101. DOI:10.26648/JAM.2018.4.001
9. Емельянова И.Д. Речевое развитие детей дошкольного возраста в условиях цифровой трансформации // Гуманитарные исследования Центральной России. – 2023. – No4. – С. 44-52.
10. R. Williams, H.W. Park, K. Breazeale A is artificial intelligence: the impact of artificial intelligence activities on the perception of robots by young children Proceedings of the CHI 2019 Conference on the Human Factor in Computing Systems (May 2019)
11. Jiangsu, Davi Tzu Kit Ng, Samuel Kai Wang Chu Artificial Intelligence (AI) literacy in preschool education: challenges and opportunities <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2023.100124>
12. Сағындықова, С. (2015). 3D технология және инновациялық қоғам. ҚазҰУ хабаршысы. Журналистика сериясы, №1/1 (37). <https://iref.kz/3d-tehnologiya-zh-ne-innovatsiyalyi-o-am/>
13. Gherman, A.R. (2017). New Technologies in 3D Mapping. Bulletin of Geography. Physical Geography Series, 13(1), 27.
14. Portalés, C., Lerma, J.L., & Navarro, S. (2010). Augmented Reality and Photogrammetry: A Synergy to Visualize Physical and Virtual City Environments. ISPRS Journal of Photogrammetry